

**ПАМ'ЯТКА
ПЕРШОЧЕРГОВИХ ДІЙ ПОСАДОВИХ ОСІБ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ,
ПРИ ОДЕРЖАННІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗАГРОЗУ
ВИНИКНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ ПРОЯВІВ**

ЗМІСТ:

1. Витяг із Закону України „Про боротьбу з тероризмом”
2. Алгоритм дій посадової особи при отриманні інформації про вчинення (загрозу вчинення) дії з ознаками терористичного характеру
3. Першочергові дії у разі виявлення вибухового пристрою або підозрілого предмета
4. Як поводити себе, ставши заручником терористів
5. Порядок прийому анонімних телефонних повідомлень, що містять ознаки терористичного характеру
6. Правила користування з анонімними листами, що містять погрози терористичного характеру

1. Витяг із Закону України „Про боротьбу з тероризмом”

Стаття 1. Визначення основних термінів

тероризм - суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей;

терористичний акт - злочинне діяння у формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України. У разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112, 147, 258 - 260, 443, 444, а також іншими статтями Кримінального кодексу України, відповідальність за їх вчинення настає відповідно до Кримінального кодексу України;

Стаття 2. Правові основи боротьби з тероризмом

Правову основу боротьби з тероризмом становлять Конституція України, Кримінальний кодекс України, цей Закон, інші закони України, Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом, 1977 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом, 1997 р., Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму, 1999 р., інші міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України.

Стаття 4. Суб'єкти боротьби з тероризмом

Організація боротьби з тероризмом в Україні та забезпечення її необхідними силами, засобами і ресурсами здійснюються Кабінетом Міністрів України у межах його компетенції.

Центральні органи виконавчої влади беруть участь у боротьбі з тероризмом у межах своєї компетенції, визначеної законами та виданими на їх основі іншими нормативно-правовими актами.

Суб'єктами, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, є:

Служба безпеки України, яка є головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю;

Міністерство внутрішніх справ України;

Міністерство оборони України;

Державна служба з надзвичайних ситуацій України;

Державна прикордонна служба України;

Державна пенітенціарна служба України;

Управління державної охорони України.

До участі у здійсненні заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і припиненням терористичної діяльності, залучаються у разі необхідності також:

Служба зовнішньої розвідки України;

Міністерство закордонних справ України;

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України;

Міністерство охорони здоров'я України;

Міністерство палива та енергетики України;

Міністерство промислової політики України;

Міністерство транспорту України;

Міністерство фінансів України;

Міністерство екології та природних ресурсів України;

Міністерство аграрної політики України;

Державна митна служба України;

Державна податкова адміністрація України.

У разі реорганізації або перейменування центральних органів виконавчої влади, перелічених у цій статті, їхні функції у сфері боротьби з тероризмом можуть переходити до їх правонаступників, якщо це передбачено відповідним указом Президента України.

До участі в антитерористичних операціях за рішенням керівництва антитерористичної операції можуть бути залучені з дотриманням вимог цього Закону й інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості і форми власності, їх посадові особи, а також громадяни за їх згодою.

Координацію діяльності суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснює Антитерористичний центр при Службі безпеки України.

Стаття 6. Повноваження інших суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом

Суб'єкти, які залучаються до боротьби з тероризмом, у межах своєї компетенції здійснюють заходи щодо запобігання, виявлення і припинення терористичних актів та злочинів терористичної спрямованості; розробляють і реалізують попереджувальні, режимні, організаційні, виховні та інші заходи; забезпечують умови проведення антитерористичних операцій на об'єктах, що належать до сфери їх управління; надають відповідним підрозділам під час проведення таких операцій матеріально-технічні та фінансові засоби, засоби транспорту і зв'язку, медичне обладнання і медикаменти, інші засоби, а також інформацію, необхідну для виконання завдань щодо боротьби з тероризмом.

Стаття 9. Сприяння органам, які здійснюють боротьбу з тероризмом

Органи державної влади України, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, організації, їх посадові особи зобов'язані сприяти органам, які здійснюють боротьбу з тероризмом, повідомляти дані, що стали їм відомі, щодо терористичної діяльності або будь-яких інших обставин, інформація про які може сприяти запобіганню, виявленню і припиненню терористичної діяльності, а також мінімізації її наслідків.

2. Алгоритм дій посадової особи при отриманні інформації про вчинення (загрозу вчинення) дії з ознаками терористичного характеру

1. Посадова особа (співробітники охорони) підприємства, організації, установи, військової частини при отриманні інформації про вчинення (загрозу вчинення) дії з ознаками терористичного характеру на вказаному об'єкті доповідає своєму керівництву і через нього (у разі відсутності – через чергового установи або особисто) повідомляє органи Національної поліції за тел. **102**, органи ДСНС за тел. **101** та чергового Управління СБУ в Закарпатській області за тел. **(0312) 61-31-00, (0312) 691-516**, моб. тел.: **066-899-78-38, 097-256-54-30, 063-345-39-91**).

Зміст повідомлення повинен містити наступну інформацію:

- джерело отримання інформації;
- характер дії (захоплення заручників, загроза підриву і т.ін.) та об'єкт посягання;
- час і точне місце події;
- можлива кількість захоплених заручників, наявність потерпілих, їх місце перебування та стан;
- кількість терористів, їх вимоги, озброєння та інші відомі дані;
- обстановка, яка склалася на місці скоєння злочину, та заходи реагування на подію, здійснені адміністрацією.

Відсутність повних даних не звільняє посадових осіб від негайного повідомлення про надзвичайну подію.

2. До появи керівництва регіональної координаційної групи Антитерористичного центру або передової групи (м. Ужгород та Ужгородський район – начальник штабу регіональної координаційної групи АТЦ, на території інших населених пунктів та районів області – начальник відповідного міськрайонного відділу УСБУ або ГУНП) на місці пригоди керівництво об'єкта здійснює наступні заходи:

- посилення охорони та режиму на території об'єкта за допомогою наявних сил;
- терміновий збір керівників режимних, охоронних та аварійно-рятувальних служб об'єкта (при наявності);
- призупинення тимчасового функціонування об'єкта або його

окремих ланок;

- евакуація працівників та відвідувачів відповідного закладу;
- надання допомоги потерпілим;
- зустріч сил і засобів правоохоронних органів.

3. За вказівкою керівництва регіональної координаційної групи Антитерористичного центру (передової групи) забезпечує виділення у розпорядження штабу кваліфікованих спеціалістів об'єкта (виділяє працівників, які добре обізнані зі структурою та технологічними особливостями будівлі, персоналом та можливими відвідувачами об'єкту тощо), надає допомогу в пошуку та підготовці приміщення на території об'єкта або в безпосередній близькості від нього для розміщення командного пункту (на випадок проведення антитерористичної операції).

4. Приймає безпосередню участь у роботі оперативного штабу управління антитерористичною операцією.

3. Першочергові дії у разі виявлення вибухового пристрою або підозрілого предмета

У разі виявлення предмета, підозрілого на вибуховий пристрій (надалі ВП), у першу чергу необхідно здійснити наступне:

- про факт виявлення характерних ознак ВП, місце його розташування, час виявлення та особу, що виявила - негайно повідомити старшого начальника і через нього (у разі відсутності – через чергового установи або особисто) кущовий відділ (відділення) поліції ГУ НП в Закарпатській області за тел. **102**, органи ДСНС за тел. **101** та чергового Управління СБУ в Закарпатській області за тел. **(0312) 61-31-00, (0312) 691-516**, моб. тел: **066-899-78-38, 097-256-54-30, 063-345-39-91**.

- до прибуття співробітників правоохоронних органів наявними силами обмежити доступ сторонніх осіб до місця розташування можливого ВП;

- у разі необхідності здійснити евакуацію людей згідно з відпрацьованими планами;

- забезпечити безперешкодний проїзд до місця виявлення підозрілого предмета автотранспорту правоохоронних органів, швидкої медичної допомоги, пожежної охорони тощо;

- до прибуття оперативно-слідчої групи забезпечити присутність осіб, які виявили підозрілий предмет, та фіксацію їх установочних даних;

- у всіх випадках дати вказівку щодо заборони наближення до місця виявлення підозрілого предмета, не чіпати та не переміщувати його.

СУВОРО ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ

при виявленні підозрілого предмета

самостійно проводити з ним будь-які дії

(торкатися, нахилити, переміщувати, підіймати та ін.)

Примітка: слід пам'ятати, що марна втрата часу при загрозі вибуху може призвести до людських жертв!

Характерними ознаками, що вказують на можливу наявність ВП, можуть бути:

- виявлення в громадських місцях, транспорті валіз, пакунків, коробок та інших предметів, залишених без нагляду власників;

- отримання адресатом поштового відправлення, вміст якого чи відправник йому невідомі;

- наявність у предметів характерного виду штатних бойових

припасів, навчально-імітаційних, сигнальних, освітлювальних, піротехнічних виробів чи їхніх елементів;

- наявність звуку працюючого годинникового механізму в предметі;

- наявність у предметі запаху бензину, гасу, розчиннику, паливо-мастильних матеріалів, хімічних матеріалів тощо;

- наявність диму, що виходить із предмета;

- наявність у предмета елементів (деталей), що не відповідають його прямому призначенню;

- незвичайно велика маса предмета (наприклад, коробки цукерок, банки кави, книги, блокноту тощо);

- наклейки, наліпки, етикетки з підписами на поверхні кришок, коробок;

- нестандартний засіб виготовлення посилочної тари;

- наявність будь-якого додаткового контакту предмета з об'єктами навколишньої обстановки;

- наявність у дверях, вікнах яких-небудь сторонніх предметів, закріпленого дроту, ниток, важелів, шнурів тощо;

- наявність стороннього сміття, порушення ґрунту, покриття на газонах, тротуарах за відсутності пояснень щодо їх виникнення у відповідних служб;

- наявність у контрольованих зонах залишеного власниками більше 5-ти хвилин транспорту;

- наявність у контрольованій зоні сторонніх чи нічийних приладів, механізмів, тимчасових споруд, будівельних матеріалів і конструкцій тощо;

- порушення вимог паркування автотранспортних засобів у контрольованих зонах;

- намагання особи з предметом у руках чи в специфічному одязі, який дає змогу приховувати на тілі ВП, за будь-яких обставин безпосередньо наблизитися до об'єкта охорони чи маршруту його пересування.

Рекомендовані зони евакуації та оточення при виявленні вибухового пристрою або підозрілого предмета:

- граната РГД-5	не менше 50 метрів;
- граната Ф-1	не менше 200 метрів;
- тротилова шашка (200 г)	45 метрів;
- тротилова шашка (400 г)	55 метрів;
- банка від пива	60 метрів;
- міна МОН-50	85 метрів;
- дипломат (кейс)	230 метрів;
- дорожній чемодан	350 метрів;
- автомобіль типу „Жигулі”	460 метрів;
- автомобіль типу „Волга”	580 метрів;

- мікроавтобус
- вантажний автомобіль (фургон)

920 метрів;
1240 метрів.

4. Як поводити себе, ставши заручником терористів

Основні принципи поведінки у разі захоплення Вас заручником

Змиритися з тим, що ви перебуваєте під повною владою терористів, які завжди можуть вас убити. Щоб зламати вашу волю, деморалізувати й принизити вас, вони застосовуватимуть різноманітні тактики - від фізичних страждань (нестача їжі, води, сну, погані умови утримання) до техніки „промивання мозку” (зокрема, переконуватимуть у тому, що влада забула про заручників, що на них „усім наплювати” тощо).

Не падайте духом, до кінця сподівайтесь на сприятливе вирішення екстремальної ситуації. Отримавши інформацію про захоплення заручників, правоохоронні органи вже почали діяти і вживають усіх необхідних заходів задля вашого звільнення.

Будьте терплячими. Виконання вимог терористів потребують значних затрат часу. Не чекайте на швидке звільнення - швидка капітуляція терористів мало ймовірна. Тому підготуйтеся фізично, морально та емоційно до важкого випробування.

- **Ваша стратегія** – „прийняття та пристосування”.
- **Ваша головна мета** - вижити і зберегти фізичне й душевне здоров'я.
- **Ваше головне завдання** - зберігати самовладання, самоконтроль і самоповагу.
- **Найбільш ефективний засіб, який ви можете вжити для свого звільнення** — це зберігати спокій.
- **Ваш девіз** – „Не допускати як боягузтва, так і нерозумної бравади”.

Основні правила поведінки у разі захоплення Вас заручником:

1. По можливості якомога швидше опануйте себе, заспокойтеся, не піддавайтеся паніці, не допускайте істеричних проявів. Емоційно невірноважена людина, яка від страху впадає в паніку, лякає терористів своєю непередбачуваністю, і її, швидше за все, вб'ють першою.
2. Якщо вас поранено, старайтеся не рухатися. Так ви зменшите втрату крові.
3. Надавайте допомогу і психологічну підтримку тим, хто слабший - пораненим, жінкам, дітям, особам похилого віку. Уникайте дратівливості та конфліктів при спілкуванні з іншими заручниками.
4. Не ризикуйте своїм власним життям і життям оточуючих. Не допускайте дій, які можуть спровокувати терористів на застосування зброї і

- призвести до людських жертв (не втікайте, не кидайтеся на терористів, не вихоплюйте зброю).
5. Не намагайтеся умовити терористів, розчулити їх тощо. У той же час не принижуйтеся і не благайте про пощаду.
  6. Спілкуючись із терористами, не відводьте очей убік, у той же час уникайте прямого погляду в очі (на несвідомому рівні такий погляд розглядається як виклик).
  7. Говоріть спокійним голосом, уникайте викличного, ворожого тону.
  8. За необхідності виконуйте розпорядження терористів, особливо протягом перших 30-60 хвилин після нападу. Не суперечте їм, терпіть образи та приниження.
  9. Постарайтеся переконати терористів забезпечити вам та іншим заручникам людські умови існування.
  10. Запитуйте дозвіл на вчинення будь-яких дій (сісти, встати попити, вийти в туалет).
  11. Для підтримання сил їжте все, що вам дають.
  12. Використовуйте будь-яку можливість для відпочинку. Стрес, у стані якого перебувають заручники, через деякий час призводить до повного нервового виснаження.
  13. За можливості дотримуйтеся вимог особистої гігієни.
  14. Старайтеся виконувати доступні фізичні вправи.
  15. Застосовуйте техніки розслаблення, спробуйте чимось зайняти інтелект (читанням, письмом, тренуванням пам'яті, розв'язуванням математичних задач тощо).
  16. Терористи зазвичай відбирають у заручників годинники, мобільні телефони, щоб ізолювати їх від зовнішнього світу. Тому при тривалому утриманні в полоні слідкуйте за часом, відмічайте зміну дня та ночі, ведіть календар.
  17. Будьте уважні. Намагайтеся запам'ятати імена (прізвиська), прикмети, голоси, особливості поведінки терористів, зміст їх розмов між собою. Ця інформація буде дуже важливою для правоохоронних органів після знешкодження терористів і звільнення заручників.
  18. У випадку штурму спецпідрозділами правоохоронних органів приміщення, в якому вас утримують, негайно ляжте на підлогу обличчям униз, якомога далі від вікон і дверей. Ні в якому разі не беріть до рук зброю, кинуту терористами, інакше вас можуть прийняти за одного з них.
  19. Більшість колишніх заручників протягом досить тривалого часу переживає посттравматичний стресовий розлад, симптомами якого можуть бути порушення сну, втрата апетиту, апатія, раптові спалахи гніву, труднощі у спілкуванні з близькими. Тому в перші дні після звільнення вам необхідно звернутися до медичних закладів за кваліфікованою психологічною допомогою.

5. Порядок прийому анонімних телефонних повідомлень, що містять ознаки терористичного характеру

На сьогоднішній день телефон є одним із основних каналів отримання інформації про закладені вибухові пристрої, захоплення заручників, вимагання, шантаж тощо. Не залишайте без уваги жодного такого повідомлення. Про всі вищезазначені необхідно негайно повідомити старшого начальника і через нього (у разі відсутності – через чергового установи або особисто) кушовий відділ (відділення) поліції ГУ НП в Закарпатській області за тел. **102**, органи ДСНС за тел. **101** та чергового Управління СБУ в Закарпатській області за тел. **(0312) 61-31-00, (0312) 691-516, моб тел. 066-899-78-38, 097-256-54-30, 063-345-39-91**).

Під час прийому анонімного телефонного повідомлення, що містить ознаки терористичного характеру, дотримуйтеся наступних рекомендацій:

- намагайтеся дослівно запам'ятати розмову та зафіксувати її на папері;

- у процесі розмови відмітьте стать, вік особи, що телефонує та особливості його (її) мови: голос (голосний або тихий, низький або високий), темп мови (швидкий або повільний), вимова (чітка, із заїканням, перекручена, шепелява, з акцентом або діалектом), манера мови (розв'язана, із знущанням, з нецензурними виразами);

- обов'язково зверніть увагу звуковий фон (шум авто- або залізничного транспорту, звук теле- або радіоапаратури, інші голоси тощо);

- відмітьте характер дзвінка – міський або міжміський;

- обов'язково зафіксуйте точний час початку розмови та її тривалість;

- в будь-якому випадку намагайтеся під час розмови отримати відповіді на наступні запитання: куди, кому і за яким телефоном дзвонить особа; які конкретні вимоги висуває; висуває вимоги особисто або виступає в ролі посередника, чи представляє якусь організацію; за яких умов вона готова відмовитись від своїх намірів; як і коли можна з нею зв'язатись; кому можна повідомити або передати зміст дзвінка?

- намагайтеся уточнити в особи, що телефонує, максимально можливий проміжок часу для прийняття рішення вами та вашим керівництвом;

- при можливості у процесі розмови повідомте про неї керівництво об'єкта або негайно після його закінчення;

- без нагальної потреби не розповсюджуйте інформацію про факт розмови та її зміст;

- за наявності автоматичного визначника номера, обов'язково запишіть номер телефонна у журнал прийому повідомлень, що виключить

можливість його випадкової втрати;

- при використанні звукозаписуючої апаратури відразу вийміть касету (диск) із записом розмови та вживте заходів щодо її збереження, обов'язково на її місце встановіть нову касету (диск).

6. Правила користування з анонімними листами, що містять погрози терористичного характеру

1. При отриманні такого документа користуйтеся ним максимально обережно. По можливості помістіть його у чистий поліетиленовий пакет (файл) та зберігайте в окремій твердій папці.

2. Постарайтесь не лишати на ньому відбитків своїх пальців.

3. Якщо документ був у конверті, його слід відкривати тільки з лівої або правої сторони, при цьому кромки конверта обережно обрізаються ножицями.

4. **Зберігайте все:** сам документ із текстом, бідь-які вкладення, конверт і упаковку.

5. Не розширюйте коло осіб, яким відомо про факт отримання та зміст анонімного документа.

6. Анонімні матеріали, що містять погрози терористичного характеру надсилаються на адресу місцевих органів СБ України разом із супровідним листом, в якому вказуються конкретні ознаки анонімних матеріалів (вид, кількість, яким способом і на чому вони виконані, з яких слів починається та якими закінчується текст, наявність підпису тощо), а також обставини, пов'язані з їх розповсюдженням, виявленням або отриманням.

7. Анонімні документи не повинні підшиватись, склеюватись, на них забороняється робити надписи, підкреслювати або обводити окремі місця в тексті, писати резолюції або вказівки та згинати їх. При виконанні резолюцій та інших написів на супровідних документах, не повинно залишатись відтисків тексту на анонімних матеріалах.

8. Реєстраційний штамп проставляється тільки на супровідних листах і заявах громадян, які передали анонімні матеріали в інстанції.

При отриманні анонімних матеріалів, що містять погрози терористичного характеру, за допомогою СМС – повідомлень або через Інтернет текст повідомлення обов'язково зберігається і про факт погроз повідомляються місцеві органи СБ України.